

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Son 8 Jild 4
2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулв Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Аҳмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент,

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Бегамова Насиба Холмурзаевна</i> МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА АГРАР СОҶА ХОДИМЛАРИНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШДА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИКНИНГ РОЛИ (ЎЗБЕКИСТОН ЖАНУБИЙ ВИЛОЯТЛАРИ МИСОЛИДА)	11-19
<i>Насиратдинов Сапар Жеткербай-улы</i> ЭТНОГРАФИК ТАДҚИҚОТЛАРДА ФОТОГРАФИЯНИНГ ЎРНИ	20-25
<i>Нарманов Феруз Асфандиёрович</i> ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ЖАЛОЛИДДИН МАНГУБЕРДИ ҲАЁТИ ВА ФАОЛИЯТИНИНГ ЎҚИТИЛИШИ	26-30
<i>Rustamov Ixomidin</i> “O‘ZBEKISTON - 2030” STRATEGIYASI – XALQ STRATEGIYASI (YANGI O‘ZBEKISTON TARIXI)	31-34
<i>Normo‘minov Aziz</i> O‘ZBEKISTONLIK SPORTCHILARINING PARAOLIMPIYAMUSOBAQALARIDAGI ISHTIROKI	35-39
<i>Turdiboyeva Gulmira</i> VOYAGA YETMAGANLAR HUQUQBUZARLIGIGA QARSHI KURASH BO‘YICHA TARG‘IBOTLAR SAMARASI	40-44
<i>Xamidova Shoira Rasulovna</i> PARASPORT TURLARI VA ULARNING QONUNIYATLARI	45-51
<i>Ахмедов Жасурбек Зокиржонович</i> МАДАНИЯТШУНОСЛИК ВА НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА	52-54

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Raximov To‘xtabek Jumaboyevich</i> KICHIK BIZNES KORXONALARINING EKSPORT SALONIYATINI OSHIRISHGA TA‘SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	55-60
<i>Allaberganov Xushnud Allaberganovich</i> TASHQI SAVDO SALONIYATINING MINTAQA IQTISODIYOTIDA TUTGAN O‘RNI	61-68
<i>Амбарцумян Анастас Алексеевич</i> МЕЖДУНАРОДНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ КОРИДОРЫ: СИНЕРГЕТИЧЕСКАЯ ВЫГОДА И ПОИСК РЕШЕНИЯ НЕПРОСТЫХ ЗАДАЧ	69-81
<i>Baqoeva Dilfuza</i> SANOAT KORXONALARIDA SOTUV TIZIMINING OLIV BORILISHI, MOHIYATI VA YO‘NALISHLARI	82-86
<i>Adilov Mirkomil Miralimovich</i> TIJORAT BANKLARI KREDIT QO‘YILMALARINING MANBALARINI TAKOMILLASHTIRISH	87-93

<i>Donayev Sheroli Burxonovich</i> DON MAHSULOTLARI KORXONALARIDA RIVOJLANTIRISH ASCENT STRATEGIYASINING AHAMIYATI	94-101
<i>Kaxarov Jasur Abulqosimovich</i> ГАСТРОНОМИЯ ТУРИЗМИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	102-109
<i>Rahmonov Shuxrat Shavkatovich</i> ТУРИСТИК МАҲСУЛОТ ДИВЕРСИФИКАЦИЯСИНING НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	110-117
<i>Sherov Alisher Bakberganovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI	118-129
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Tag'oyeva Dilnavoz Narziqulovna</i> MAHMUDXO'JA BEHBUDIY MA'RIFATPARVARLIK G'OYALARI VA ULARNING IJTIMOIIY- AXLOQIY MUNOSABATLARDAGI KONSTRUKTIV MOHIYATI	130-135
<i>Muhamedov Asror</i> G'ARB RENNESANSIGA TURTKI BO'LGAN OMILLAR	136-145
<i>Aripova Zulfiyaxon Salijanovna</i> HOZIRGI ZAMONDA ETIKA VA ESTETIKANI O'QITISHNING AMALIYIJTIMOIY AHAMIYATI	146-151
<i>Abdumalikov Abdulatif Abidjanovich</i> INSONNING TABIATGA NOOSFERAVIY MUNOSABATINI YUKSALTIRISH ZARURIYATI	152-156
<i>Xolmatov Uchqunjon Xamidullayevich</i> AXBORIY-PSIXOLOGIK VA MADANIY TAHDIDLAR SHAROITIDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA HAMJIHATLIKNI TA'MINLASHNING TA'LIMIY-TARBIYAVIY VAZIFALARI	157-162
<i>Shonazarov Jamshid Shuxratovich</i> ЖАДИДЛАР ҒОЯЛАРИ ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН СТРАТЕГИЯСИ БИЛАН ҲАМОҲАНГ	163-168
<i>Ho'janova Tamara Jo'raevna</i> YANGI O'ZBEKISTONDA YOSHLARINI AXBOROT URUSHI DAVRIDA MAFKURAVIY TAJOVUZLARDAN ASRASH OMILLARI	169-174
<i>Quchqorov Javlon Suyundik o'g'li</i> MILLIY G'OYA VA DEMOKRATIK O'ZGARISHLAR DIALEKTIKASIGA MADANIY HODISALAR SIFATIDA QARASH	175-179
<i>Muxtorova Tutixon</i> GLOBALLASHUV JARAYONLARIGA FALSAFIY YONDASHUVLARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	180-186
<i>Rahmonova Mavluda Abdusamadovna</i> ABDURAUFIY FITRATNING "OILA" ASARIDA JAMIYAT MA'NAVIY-AXLOQIY RIVOJIGA DOIR QARASHLARI TAHLILI	187-194

<i>Pirnazarov Nurnazar</i> TANA, RUX VA MA'NAVIYATNING INSON BORLIG'IDAGI AKS ETISHINING FALSAFIY TAHLILI.....	195-201
<i>Ismailov Dilshod Baxriddinovich</i> DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MA'NAVIY-AXLOQIY SEGMENTI:KOMPARATIV YONDASHUV	202-209
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Yuldoshova Shaxnoza Azimboyevna</i> RAY BREDBERI VA ISAJON SULTON ASARLARIDA MA'RIFATPARVARLIK MOTIVLARI TALQINI	210-216
<i>Bozorbekov Ahmadbek</i> O'ZBEK TERMINOLOGIYASIDA TEXNIK, ZAMONAVIY LOGISTIKA SOHASIDAGI TERMINLARNING YASHALISH MODELLARI VA PARADIGMATIKASI	217-230
<i>Xamrayev Fozilbek Yo'ldoshevich</i> ZAMONAVIY O'ZLASHMALARNI MILLIYLASHTIRISHDA O'ZBEK TILINING TARIXIY ZAXIRA MANBALARIDAN FOYDALANISH	231-236
<i>O'tebaeva Dilbar</i> TURKIY TILLARGA UMUMIY BO'LGAN EKOLOGIK ATAMALAR	237-242
<i>Asqarova Shaxnoza Kamolidinovna</i> EPIK KLISHELAR HAMDA ULARNING INGLIZ VA NEMIS TILLARIDAGI TALQINI ("ALPOMISH" DOSTONI MISOLIDA)	243-247
<i>Kadirova Zaynab Bakoyevna</i> INGLIZ TILIDAGI REKLAMANING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI	248-252
<i>Allaberganova Nilufar Matnazar qizi</i> QOFIYA ASOSLARIDAGI MATNLARNING LINGVOKOGNITIV XUSUSIYATLARI	253-256
<i>Nabiyeva Rushana Jamol qizi</i> OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI NOMLARI LEKSIK-SEMANTIK GURUHINING MA'NOVIY GURUHLARI VA ULARDA YANGI O'ZLASHMALARNING ISHTIROKI HAQIDA	257-262
<i>To'rayeva Iroda Sheramatovna</i> FOLKLORIZMLAR TIZIMIDA ETNOGRAFIK FOLKLORIZMLARNING O'RNI VA SPETSIFIKASI	263-268
<i>Qodirova Munisa Erkinjon qizi</i> BADIY MATNDA QO'LLANILGAN SAN'ATGA OID TERMINLARNING LEKSIK TIPOLOGIYASI (INGLIZ VA O'ZBEK TILLARI MISOLIDA)	269-272
<i>G'aniyeva Nozanin G'ayratovna</i> MARKAZIY OSIYODA JADID AYOLLARINING PATRIARXAL TUZILMALAR VA MUSTAMLAKACHILIK ZULMIGA QARSHI CHIDAMLILIGI VA QARSHILIGI	273-277
<i>Zaripova Dilfuza Baxtiyorovna</i> TURKIY ADABIYOTDA "IBROHIMI ADHAM" QISSALARI TAHLILI	278-284
<i>Eshniyazova Maysara Beknazarovna</i> ALISHER NAVOIYNING "ARBA'IN" ASARIDAGI HADISLAR BAYONIDA G'OYAVIY-BADIY IFODA MUKAMMALLIGI	285-292
<i>Raxmonova Dildora Mirzakarimovna</i> O'ZBEK JADID ADABIYOTIDA OVRUPO MADANIYATI TALQINI	293-298

12.00.00 – YURIDIK FANLAR*Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna*

MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI HUQUQIY TIZIMLARIDA KODEKSLASHTIRISH

JARAYONINING AYRIM NAZARIY-HUQUQIY MASALALARI 299-306

Узакова Гўзал Шариповна

ШАҲАРЛАР ВА БОШҚА АҲОЛИ ПУНКТЛАРИДА АТРОФ МУҲИТНИ МУҲОФАЗА

ҚИЛИШНИНГ ЭКОЛОГИК-ҲУҚУҚИЙ ТАЛАБЛАРИ 307-325

Пулатова Нодирахон Собиржонова

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ УСТРАНЕНИЯ СУДЕБНЫХ ОШИБОК В ОБЕСПЕЧЕНИИ

ПРАВ ЧЕЛОВЕКА 326-332

Nizamatdinov Kayrat Keunimjaevich

MOBIL ALOQA XIZMATI KO'RSATISHDA MILLIY ALOQA OPERATORLARINING FAOLIYATINI

HUQUQIY TARTIBGA SOLISHNI TAKOMILLASHTIRISH 333-341

Абдурахманова Нодирахон

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В

ОНЛАЙН АРБИТРАЖАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ 342-345

Vokiyev Jahongir Nurmatjon o'g'li

TA'LIM OLIH HUQUQINING GENEZISI HAMDA UNING YURIDIK TABIATI 346-356

Madiyev Faxriddin Xoshim o'g'li

SHAXSIY HAYOT DAXLSIZLIGI HUQUQINI TA'MINLASH MASALALARI 357-368

Утапов Фурқат

ИНДИВИДУАЛЛАШТИРИШ ВОСИТАСИ СИФАТИДА ТОВАР БЕЛГИСИНИНГ ҲУҚУҚИЙ

МАҚОМИ 369-374

Dilboboyev Nozimbek Shavkat o'g'li

XALQARO VA MILLIY DARAJADA INVESTITYA QONUNCHILIGINING RIVOJLANISH

TENDENSIYASI 375-381

Назарова Марҳабо

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА И РАЗВИТИЕ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В

УЗБЕКИСТАНЕ 382-386

Абулхайров Рустамхон Ибодуллаевич

ПОРТЛАШ СОДИР БЎЛГАН ЖОЙНИ КЎЗДАН КЕЧИРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ЎТКАЗИШ

МАСАЛАЛАРИ 387-400

Абдусамиева Дилрабо Абдувахоб кизи

ВОПРОСЫ РЕСОЦИАЛИЗАЦИИ БЫВШИХ ОСУЖДЕННЫХ В НЕКОТОРЫХ

МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТАХ..... 401-406

Abdikhakimov Islombek

LEGAL RELATIONS AND STAKEHOLDERS IN QUANTUM TECHNOLOGIES REGULATION: A

COMPREHENSIVE ANALYSIS OF GOVERNANCE FRAMEWORKS 407-412

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI*Djabbarova Nilufar Baxtiyarovna*

TALABA-QIZLARDA LIDERLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA FALSAFIYPEDAGOGIK

YONDASHUVLARNING ROLI 413-417

<i>Mamatqosimov Jahongir Abirqulovich</i> BO'LAJAK REJISSYORLARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI ADABIY ASARLAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHDA DEBYUT MASHG'ULOTLARINING AHAMIYATI	418-423
<i>Kurbanova Shukurjon Yeldashbayevna</i> HOFIZ XORAZMIY DIDAKTIK QARASHLARINI O'RGANISHNING HOZIRGI HOLATI	424-429
<i>Ismoilova Shodiyaxon Xusanboy qizi</i> NEMIS TILIDAN KEYIN INGLIZ TILI O'RGANISH JARAYONIDA FONETIK INTERFERENSIYANI YUZAGA KELTIRUVCHI OMILLAR	430-435
<i>Salimov Ma'ruf Eshdovlat o'g'li</i> O'QUVCHILARNI VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	436-439
<i>Палванова Умида Бахрамовна, Тургунов Собитхон Ташпулатович, Якубова Азада Ботировна</i> ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ОБУЧЕНИЕМ СТУДЕНТОВ НАВЫКАМ ОКАЗАНИЯ ПЕРВОЙ ПОМОЩИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СИСТЕМНОГО ПОДХОДА	440-444
<i>Rasulova Fotima Farxotovna</i> O'QUVCHILARNI IJODIY FIKRLASHGA YO'NALTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY YO'NALISHLARINING ILMIY TAHLILI.....	445-450
<i>Saidxo'jayev Muhammadxo'ja Ma'rufxo'ja o'g'li</i> YOSHLARNI MA'NAVIY-MA'RIFIY TARBIYALASHDA IJTIMOY - PEDAGOGIK OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	451-456
<i>Utepbergenov Aydos Janabayevich</i> SAHNA NUTQI O'QITISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	457-461
<i>Nozima Muqimovna Hamdamova</i> MAJBURIY FANLARDAN TALABLARNING KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA GRAFIK DASTURLARIDAN FOYDALANISH.....	462-467

Received: 30 July 2024
Accepted: 5 August 2024
Published: 15 August 2024

Article / Original Paper

DEVELOPMENT TENDENCY OF INVESTMENT LEGISLATION AT THE INTERNATIONAL AND NATIONAL LEVEL

Dilboboyev Nozimbek Shavkat ugli

Lecturer on International Arbitration and Dispute Resolution, Department of International Private Law, Tashkent State University of Law

E-mail: dilboboyevnozimbek@gmail.com

Abstract. Nowadays, relations with the investment sector are growing rapidly on a global scale. Investment relations are becoming so complex that it is connecting with almost all branches of law and becoming a separate field. At the same time, investment is also an economic category, which requires interdisciplinary research. This thesis analyzes the development trends of investment legislation at the international level and analyzes the views on the current situation and potential changes in comparison with the development trends of the national legal system.

Keywords: Investment, Foreign Investment, Expropriation, Investment Code, Bilateral Investment Agreement (BIT), Alternative Dispute Resolution (ADR).

XALQARO VA MILLIY DARAJADA INVESTIYA QONUNCHILIGINING RIVOJLANISH TENDENSIYASI

Dilboboyev Nozimbek Shavkat o'g'li

Xalqaro arbitraj va nizolarni hal etish fani o'qituvchisi, Toshkent Davlat yuridik universiteti, Xalqaro xususiy huquq kafedrası

Annotatsiya. Hozirgi kunda investitsion sektor bilan aloqalar jahon miqyosida jadal rivojlanmoqda. Investitsiya munosabatlari shu qadar murakkablashib bormoqdaki, u huquqning deyarli barcha sohaları bilan bog'lanib, alohida sohaga aylanib bormoqda. Shu bilan birga, investitsiyalar ham iqtisodiy kategoriya bo'lib, fanlararo tadqiqotlarni talab qiladi. Ushbu dissertatsiyada xalqaro miqyosda investitsiya qonunchiligining rivojlanish tendentsiyalari tahlil qilinadi va milliy huquq tizimining rivojlanish tendentsiyalari bilan taqqoslaganda mavjud vaziyat va mumkin bo'lgan o'zgarishlar bo'yicha qarashlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Investitsiyalar, xorijiy investitsiyalar, ekspropriatsiya, investitsiya kodeksi, ikki tomonlama investitsiya shartnomasi (BIT), muqobil nizolarni hal qilish (ADR).

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I8Y2024N51>

Ikkinchi jahon urushidan keyin mustamlakachilik siyosatining yemirilishi yangi mustaqil davlatlarning vujudga kelishiga olib keldi. Natijada rivojlangan va rivojlanayotgan va uchinchi dunyo mamlakatlari bilan kapital oqimini tartibga solish tizimini yaratish global muammoga aylandi. Chunki mustaqil mustamlakachi davlatlarning endilikda o'z tartib-qoidalarini o'rnatayotganligi rivojlangan davlatlar oldiga ma'lum to'siq va talablarni keltirib

chiqardi. Shu bilan birga, mustaqillikka erishgan yangi davlatlar moliyaviy muammolarni hal etish va iqtisodiy taraqqiyotga erishish uchun tashqi moliyaviy resurslarga, jumladan, moddiy-texnik bazaga ham muhtoj edi. Shuning uchun XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab xalqaro investitsiyalar oqimi va uning ahamiyati ortdi.

Xalqaro investitsiyalar oqimining ortishi investitsiya qonunchiligida ham yangi davrni boshlab berdi. Shartli ravishda investitsiya qonunchiligining rivojlanish tendentsiyasini quyidagi ikki bosqichga bo'lish mumkin:

1. **Investitsion oqimlarni tartibga solish va nazorat qilish davri**(1945-1980).

2. **Investitsion oqimlarni liberallashtirish davri** (1980 yildan hozirgi kungacha) [1; B. 4 - 5].

Investitsiya qonunchiligi rivojlanishining birinchi bosqichida birinchi investitsiya kodekslari paydo bo'ldi. Bu davrda investitsiya kodeksining asosiy maqsadi xorijiy investitsiyalarni jalb qilish emas, balki ularni nazorat qilish edi. Bunga yaxshi misol 1944-yilgi Meksika Favqulodda Farmonidir, bu yordam ko'rsatish o'rniga tartibga soluvchi birinchi bir tomonlama Investitsiya kodeksi edi. Ushbu hujjatning maqsadi Ikkinchi jahon urushi paytida Meksikaga kapital oqimining barqaror oqib ketishidan keyin kapitalning chiqib ketishining oldini olish edi. Bundan tashqari, xorijiy ishtirokdagi kompaniyalarning iqtisodiy faoliyati kompleksi Moliya vazirligining oldindan roziligini talab qildi. Birinchi keng qamrovli milliy investitsiya kodeksi 1950 yilda Isroil tomonidan qabul qilingan.

Investitsiya kodekslari 1950-yillardan boshlab xalqaro investitsiya munosabatlarining, ayniqsa, iqtisodiy rivojlanish darajasi turlicha bo'lgan mamlakatlar o'rtasidagi muhim xususiyatdir. Ularning gullagan davri 1970-1980 yillarga to'g'ri keldi, o'shanda 60 dan ortiq davlat ichki investitsiya kodeksini qabul qilgan.

1950—1970-yillarda xorijiy investitsiyalar to'g'risidagi qonunchilik amaliyoti cheklovchi xarakterga ega edi. Xususan, Nigeriyaning 1972 yilgi Milliy iqtisodiy rivojlanish rejasida mahalliy aholiga xorijiy sarmoyalarni bosqichma-bosqich o'tkazish orqali iqtisodiyotni mahalliyashtirish ko'zda tutilgan [2; B. 33.]. Lotin Amerikasi mamlakatlarida umumiy bozor yaratishni maqsad qilgan 1969 yilgi And Kodeksi sanoatning ayrim tarmoqlaridagi xorijiy investorlardan ma'lum vaqtdan so'ng o'zlarining asosiy aktsiyalarini mahalliy investorlarga sotishlarini talab qildi [3; B. 138.]. O'sha paytdagi qonun hujjatlarining yana bir qismi Janubiy Koreyaning Investitsiyalar kodeksi edi. Kodeks Janubiy Koreya kompaniyalariga ichki bozorlarda raqobatdan himoyalani huquqini beradi. Natijada ular 1960-1970-yillarda tashqi bozorlarga chiqish uchun yetarli iqtisodiy kuchga ega bo'ldilar.

Chet el investitsiyalarini cheklash faqat rivojlanayotgan mamlakatlar bilan cheklanmaydi. 1973 yildagi Kanadaning xorijiy investitsiyalar to'g'risidagi qonuni Kanada iqtisodiyoti ustidan samarali nazoratni ta'minlashga qaratilgan investitsiya kodeksi bo'lib, ayniqsa qazib olish sanoatida, ushbu tarmoqlarga keng ko'lamli transchegaraviy investitsiyalar sharoitida. Unga ko'ra, xorijiy investitsiyalarni o'rganish agentligi yangi xorijiy investitsiyalarni Kanadaga "katta foyda" keltira olsagina ma'qullagan. Ushbu baholashda foydalanilgan faktlardan biri kanadalik ishtirokchilar tomonidan foydalanish darajasi va ahamiyati edi. Katta foyda borligini ko'rsatish investorga bog'liq edi.

1980-yillardan boshlab investitsiya qonunchiligida investitsiyalarni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashning ahamiyati oshdi. Masalan, 1995 yilda Nigeriyada cheksiz xorijiy sarmoyaga ruxsat berilgan bo'lsa, Tanzaniyaning 1997 yildagi sarmoya to'g'risidagi qonuni [4;

B. 15.] va 1994 yilda Venesuelada investitsiyalarni rag'batlantirish va himoya qilish to'g'risidagi qaror [5; B. 11.] xorijiy investorlarga mahalliy investorlar bilan bir xil huquqiy maqom berdi va sarmoyaga qo'yilgan ko'plab cheklovlar bekor qilindi. Tailandning 2002 yildagi investitsiyalarni rag'batlantirish to'g'risidagi qonuni ham hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan investitsiyalarni ekspropriatsiya qilmaslikni buyuradi [6; B. 20.]. Yana bir shunday hujjat Kubaning 1982-yilda 50-sonli qonun bilan qabul qilingan birinchi Investitsiya kodeksi edi. Bu kodeks Sovet davlati yordamini xususiy sarmoya va turizm bilan almashtirishga imkon berdi. Kubaning 1995 yilda qabul qilingan 77-sonli qonuni ekspropriatsiyaga qarshi kafolatlar, bojsiz zonalar va sanoat parklarini tashkil etishni nazarda tutgan. Keyinchalik, ushbu imtiyozlar doirasidagi bojsiz savdo zonalari Xitoy Xalq Respublikasida, shuningdek, hozir Misr va Filippinda, hatto Shimoliy va Janubiy Koreya o'rtasida ma'lum hududlarga sarmoya jalb qilish uchun tobora ommalashib bormoqda.

Ammo investitsiya muhitini keng miqyosda liberallashtirish sovuq urush tugaganidan keyin yanada tezlashdi. Masalan, Braziliya, Hindiston va Indoneziya 1990-yillarning boshlarida xorijiy investitsiyalar rejimlarini liberallashtirishni boshladi. Filippinda 1991 yilda qabul qilingan xorijiy investitsiyalar to'g'risidagi qonun 100 foiz chet elga tegishli bo'lgan iqtisodiy tarmoqlar sonini kengaytirdi [7; B. 12.]. Indoneziya esa xorijliklarning ko'chmas mulkka egalik qilishiga qo'yilgan cheklovlarni olib tashladi.

1980-yillardan boshlab xalqaro hamjamiyat ham rivojlanayotgan mamlakatlarga xususiy kapital va investitsiyalar oqimini ko'paytirish bo'yicha o'zining ko'p qirrali sa'y-harakatlarini kuchaytirdi, chunki u rivojlanishni rag'batlantirish va qashshoqlikka qarshi kurashda muhim rol o'ynadi. Xususan, Urugvay raundida sarmoya kiritish uchun ko'p tomonlama qoidalarni belgilash bo'yicha bir qator kelishuvlarga erishildi, jumladan:

- ❖ Xizmatlar savdosi bo'yicha Bosh kelishuv (1994) (GATS);
- ❖ Intellektual mulk huquqlarining savdo bilan bog'liq jihatlarini to'g'risidagi bitim (1994) (TRIPS);
- ❖ Davlat xaridlari to'g'risidagi bitim (GPA);
- ❖ Subsidiyalar va kompensatsiya choralari to'g'risidagi bitim (ASCM)
- ❖ Savdo bilan bog'liq investitsiya choralari to'g'risidagi bitim (TRIMs).

Biroq, ikki tomonlama investitsiya shartnomalari (BIT) paydo bo'lishi bilan so'nggi o'ttiz yil ichida investitsiya kodlarining ahamiyati kamaydi. Chunki BIT har bir Ahdlashuvchi Davlat hududida investitsiyalarni rag'batlantirish va himoya qilish bo'yicha ikki tomonlama kelishuvdir, ya'ni davlatlar transchegaraviy investitsiyalar bo'yicha kafolatlangan chora-tadbirlar standartlarini birgalikda kelishib oladilar. Bundan farqli o'laroq, investitsiya kodekslarida xorijiy investitsiyalarni qabul qilish va tartibga solish choralari bir tomonlama belgilab qo'yilgan [8; B. 12.].

Shunday qilib, BITni kelishilgan transmilliy investitsiya kodlari sifatida ko'rish mumkin. Ular, asosan, investitsiya kodeksida mavjud bo'lgan moddiy himoya, nizolarni hal qilish qoidalari va kompensatsiya standartlarini o'z ichiga oladi. Ular osonlashtiruvchi modelga amal qiladi va odatda investorlarning xatti-harakatlariga cheklovlarni o'z ichiga olmaydi. Chunki kirishning tegishli cheklovlari qabul qiluvchi davlat qonunchiligi bilan belgilanadi.

Chet ellik investorlar tomonidan yerga egalik qilishning cheklanishi ham keng tarqalgan. Investitsiya kodekslari ba'zan milliy huquqiy tizimlar ba'zan boshqa yo'l bilan kafolatlanganidan ko'ra qulayroq rejimni ta'minlaydi. Milliy investitsiya kodlari bilan bog'liq

muammo shundaki, ular ko'pincha noto'g'ri ishlab chiqilgan va kamdan-kam hollarda talqin qilish va nizolarni hal qilish uchun haqiqiy til qoidasini o'z ichiga oladi.

Shu sababli, investitsiya kodeksining so'nggi avlodida nizolarni hal qilish qoidalari alohida qiziqish uyg'otadi. Xususan, Saudiya Arabistonining 2000 yildagi Chet el investitsiyalari kodeksi litsenziyalangan investitsiyalardan kelib chiqadigan nizolarni ko'rib chiqish uchun Investitsiya nizolarini hal qilish qo'mitasini tashkil qiladi [i; B. 12.]. Burundining 2008 yildagi Investitsiya kodeksi (Qonun № 1/24) nizolarni hal qilish uchun tabaqalashtirilgan rejimni qabul qiladi [ii]. Agar investitsiya kapitali Burundi bo'lsa, faqat mahalliy arbitraj va aralash yoki xalqaro kapital manbalari bilan investitsiyalar uchun xalqaro arbitraj, shu jumladan ICSID arbitraji mavjud. Belarus Respublikasining 2001 yil 22 iyundagi 37-Z-sonli investitsiya kodeksi, 2008 yil 15 iyuldagi o'zgartishlari bilan, Belarus ishtirokchi bo'lgan xalqaro shartnomalarni o'z ichiga olgan nizolarni hal qilishda qo'llaniladigan qonunni belgilaydi [iii].

Bundan tashqari, investitsiya qonunchiligida investorlar zimmasiga muayyan majburiyatlar va cheklovlarni yuklash tendentsiyasi mavjud. Ammo bu ijobiy tendentsiya, chunki uning maqsadi davlat hududidan tashqariga chiqadi. Xususan, Kot-d'Ivuar Respublikasining 1995 yildagi 95-620-sonli Investitsiya kodeksi to'g'risidagi qonuni investorlarni atrof-muhitga zarar etkazmaslik majburiyatini oladi [iv; B. 8.].

Umuman olganda, mavjud investitsiya kodekslari mustaqil, yagona kodlar bo'lib, xorijiy investitsiyalar uchun barcha tegishli qoidalarga ega. Ular odatda ruxsat etilgan kapital turlarini, xorijiy investorlar uchun ochiq va yopiq tarmoqlarni, xorijiy investitsiyalar uchun ekologik, rejalashtirish va boshqa qoidalarni va bunday investitsiyalarni to'xtatish shartlarini belgilaydi. Ular ko'pincha soliq imtiyozlari va boshqa imtiyozlarni o'z ichiga oladi. Ularning aksariyati faqat mavjud xorijiy investitsiyalar uchun amal qiladi.

Xo'sh, O'zbekiston milliy huquq tizimida investisiya qonunchiligining rivojlanish tendentsiyasi qanday?

O'zbekiston Respublikasida investitsiya va investisiya faoliyatiga oid qonunchilik tizimini rivojlantirish va takomillashtirish muayyan bosqichlarda amalga oshirildi. Ushbu davrni shartli ravishda uch davrga bo'lish mumkin:

Birinchi– 1993 yildan 2001 yilgacha bo'lgan davr. Bu davr shartnoma mexanizmining asosiy shartlari bo'lgan investitsiya qonunchiligi, shuningdek, majburiyatlar, huquqlar va tarmoq ilmiy qonunchiligini shakllantirish bosqichi bo'ldi. Natijada O'zbekiston Respublikasining bu boradagi qator qonunlari qabul qilindi.

Ikkinchisi– 2002 yildan 2016 yilgacha bo'lgan davr. Bu davr investitsiya faoliyati sohasi va uni tartibga soluvchi qonunchilik tizimini rivojlantirish va takomillashtirish bosqichi bo'ldi. Chunki bu davr sarmoyadorlarning investitsiya loyihalariga qiziqishi bilan tavsiflanadi. Bu sohada qonunchilikni ishlab chiqishga turtki bo'ldi.

Uchinchisi– 2017 yildan hozirgi kungacha bo'lgan davr. Mazkur davr O'zbekistonda investitsiya muhitini yanada yaxshilash, uning jozibadorligini oshirish, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb qilishni rag'batlantirish, investorlarning bu boradagi davlat siyosati izchilligiga ishonchini mustahkamlash va investorlar bilan ishlashda davlat organlarining rolini oshirishga qaratilgan. Uning imkoniyatlarini oshirish bosqichi mavjud. Bir so'z bilan aytganda, O'zbekiston jahon sarmoya bozorida o'z brendini shakllantirmoqda. Keyingi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan tub islohotlar buning tasdig'idir, qonunchilik bazasi to'liq yangilangani ham buni tasdiqlaydi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabrda O'RQ-598-sonli "Investitsiyalar va investisiya faoliyati to'g'risida"gi qonunining qabul qilinishi qonunchilik tizimidagi ko'plab muammolarga amaliy yechim topish va yangi islohotlarga asos bo'ldi. to'lqinni boshladi.

Xo'sh, O'zbekiston Respublikasida investisiya faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy bazaning qanday rivojlanish tendensiyalari xorijiy va mahalliy investorlar faoliyati, uning kafolatlari va risklarni boshqarishni huquqiy tartibga solishga qaratilgan?

O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabrda "Investitsiyalar va investisiya faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-598-son Qonuni bilan birinchi marta investitsiya va investisiya faoliyatining asosiy tamoyillari to'g'risidagi norma joriy etildi. Ularga quyidagilar kiradi:

- ✓ qonuniylik;
- ✓ oshkoralik va ochiqlik;
- ✓ investitsiya faoliyatini amalga oshirish erkinligi;
- ✓ investitsiya faoliyati subyektlarining adolatligi va tengligi;
- ✓ investorlarga nisbatan kamsitmaslik;
- ✓ investor vijdonining prezumpsiyasi.

Shuningdek, Qonunning 4-moddasi 2-qismida investitsiya va investisiya faoliyati to'g'risidagi qonun hujjatlarining asosiy prinsiplari investisiya va investisiya jarayonining barcha bosqichlarida qo'llanilishi belgilab qo'yilgan [v].

Ushbu qonun xorijiy va mahalliy investorlar faoliyatining umumiy kafolatlarini belgilaydi. Ular quyidagicha guruhlangan:

1. Investitsiya subyektlari huquqlarining kafolatlari.
2. Mablag'lardan foydalanish kafolatlari.
3. Pul mablag'larini bepul o'tkazish kafolatlari.
4. Investitsiya faoliyati tugatilishi munosabati bilan xorijiy investitsiyalarni qaytarish kafolatlari.
5. Investor uchun qonunchilikdagi noqulay o'zgarishlardan kafolatlar.
6. Shaffoflik va oshkoralik kafolatlari.
7. Investitsiyalarni himoya qilish kafolatlari.
8. Investitsiyalarni himoya qilish bo'yicha qo'shimcha kafolatlar va choralar.
9. Qarama-qarshi qoidalar bo'yicha kafolatlar.

Qonunda belgilangan yuqoridagi kafolatlar investorlar uchun eng muhim jihat bo'lgan investitsiya riskini kamaytirish bilan uzviy bog'liqdir.

Hozirgi vaqtda investitsiya faoliyatining amaldagi milliy me'yoriy-huquqiy bazasini mazmuniga ko'ra 3 guruhga bo'lish mumkin. Bular:

1. Mulk munosabatlarini tartibga soluvchi qonunlar. Bularga O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi, "Xususiy mulkni himoya qilish va mulkiy huquqlarning kafolatlari to'g'risida"gi Qonun, "Mulk to'g'risida"gi Qonun va "Qimmatli qog'ozlar bozori to'g'risida"gi Qonunlarni misol qilib keltirish mumkin.

2. Tadbirkorlik faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar. Bularga "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi Qonun, "Ma'suliyati cheklangan jamiyat va qo'shimcha mas'uliyatli jamiyat to'g'risida"gi Qonun va "Aksiyadorlik jamiyatlari va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida"gi Qonunlarni misol qilib keltirish mumkin.

3. Investitsiya munosabatlarini huquqiy tartibga solishga qaratilgan qonunlar. Mazkur qonunlar O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabrda "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-598-sonli, 2020-yil 18-fevralda "Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida"gi O'RQ-604-sonli Qonunlari, shuningdek, O'zbekiston Respublikasining 312-II-sonli "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonun, "Mahsulot taqsimoti oid bitimlar to'g'risida"gi Qonun, "Investitsiyalar va pay fondlari to'g'risida"gi Qonun va "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonunlarni o'z ichiga oladi.

Umuman olganda, investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy hujjatlarni yuqorida qayd etilgan uzluksiz rivojlanish tendentsiyasida ko'rish mumkin. Ushbu qonunchilik normalari tobora liberallashtirib bormoqda. Biroq ayrim kamchiliklar mavjud bo'lib, yuqoridagi islohotlar doirasida mazkur muammolarga amaliy yechim topish bo'yicha aniq takliflar ilgari surilmoqda.

Xususan, sarmoyaviy nizolarni hal etish sohasida salmoqli islohotlar amalga oshirildi. Ulardan biri O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 16-fevralda 674-sonli "Xalqaro tijorat arbitraj to'g'risida"gi Qonuni bo'lsa, ikkinchisi O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 7-iyulda 482-sonli "Mediatsiya to'g'risida"gi qonunidir. Bu milliy qonunchilikka nizolarni hal qilishning yangi muqobil usullarini (ADR) kiritdi. Ammo ADRning yana bir shakli borki, bizda hali to'liq huquqiy asos yo'q, lekin unda ma'lum elementlar tarqoq bo'lib, bu kelishuvdir.

Ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda investitsiya qonunchiligi ham ancha keng ko'lamda rivojlanmoqda. Shu bois, xorijiy tajribada yuqorida qayd etilgan investitsiya qonunchiligini kodifikatsiyalash amaliyotini va milliy qonunchilikda investitsiya faoliyatini tartibga soluvchi 50 dan ortiq qonunlar mavjudligini, ularning ko'pchiligini hisobga olgan holda O'zbekiston Respublikasining Investitsiyalar kodeksini ishlab chiqish zarur. takroriy normalar. Shuningdek, Investitsiya kodeksida quyidagi masalalarni batafsil bayon qilish va havola normalaridan foydalanishni minimallashtirish tavsiya etiladi:

- investitsiya faoliyati va investorlarga tegishli barcha normalarni unifikatsiya qilish;
- investitsiya shartlarini, investorlarning huquqlarini va ularni real himoya qilish kafolatlarini maksimal darajada oshiradigan normalarni aks ettirish;
- investitsiya nizolarini ko'rib chiqish va hal etish shakllari hamda ularning protsessual-huquqiy mexanizmlari.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Waibel Micheal, Burgstaller Markus. Investment codes. University of Vienna. 2011. - P. 4 - 5.
2. FC Beveridge 'Taking Control of Foreign Investment: A Case Study of Indigenisation in Nigeria' (1991) 40 ICLQ 302-33.
3. Andean Foreign Investment Code, Decision 24 of the Andean Pact: Common Regime of Treatment of Foreign Capital and of Trademarks, Patents, Licenses, and Royalties (31 December 1970) (1977) 16 ILM 138.
4. Tanzania Investment Act (9 September 1997) in ICSID (ed) Investment Laws of the World (Oceana Dobbs Ferry) vol 9 (Release 99-1) 1-15 (Tanzania).
5. Decree No 356 on Promotion and Protection of Investments (3 October 1999) in ICSID (ed) Investment Laws of the World (Oceana Dobbs Ferry) vol 10 (Release 2000-1) 1-11 (Venezuela).

6. Investment Promotion Act BE 2520 (4 May 1977) in ICSID (ed) Investment Laws of the World (Oceana Dobbs Ferry) vol 9 (Release 2000-2) 1–20 as amended by Investment Promotion Act (No 3) BE 2544 (8 May 2011) (Thailand).
7. Foreign Investment Act (Republic Act No. 7042) (23 July 1990) in ICSID (ed) Investment Laws of the World (Oceana Dobbs Ferry) vol 7 (Release 93-1) 1–12 (Philippines).
8. M Sornarajah The International Law on Foreign Investment (3rd edn CUP Cambridge 2010).
9. F El Rahman and A El Sheik The Legal Regime of Foreign Private Investment in Sudan and Saudi Arabia (2nd edn CUP Cambridge 2003).
10. Burundi Investment Code, Law No. 1/24 (signed 10 September 2008, entered into force 1 January 2009) (May 8, 2011) (Burundi).
11. Investment Code of the Republic of Belarus No 37-Z (22 June 2001) as amended 15 July 2008 (5 May 2011) (Belarus).
12. Law No 95-620 on the Investment Code of the Republic of Côte d'Ivoire (3 August 1995) in ICSID (ed) Investment Laws of the World (Oceana Dobbs Ferry) vol 2 (Release 97-2) 1–8 (Côte d'Ivoire).
13. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 25-dekabrdagi O'RQ – 598-sonli “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida”gi Qonuni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 26.12.2019-yil, 03/19/598/4221-son.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 8 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).